SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2899

av David Josefsson m.fl. (M)

Familjerätt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till äggdonation inom samkönade kvinnliga par utan medicinska skäl, under förutsättning att de står för kostnaden och får information om de medicinska riskerna, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att likställa samboskap med äktenskap vid föräldrapresumtion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett frivilligt donationsregister vid heminsemination och behandling utomlands när uppgifter om donatorn annars inte säkras för barnet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utveckla tidiga insatser och tillgången till lämplig medling i frågor om vårdnad, boende och umgänge, även innan talan väcks i domstol, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa kravet på betänketid vid äktenskapsskillnad när det enbart grundas på att endast en av makarna vill skiljas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av arvslagstiftningen med särskilt fokus på reglerna för särkullbarn och förhållandet till efterlevande makes rätt till arv och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att effektivisera bodelningsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen avseende dödförklaringar och hanteringen av utländska handlingar om dödsfall och dödförklaring och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Moderat familjepolitik syftar till att ge enskilda människor och familjer frihet och trygghet genom hela livet, i såväl tunga som lyckosamma perioder. Sverige ska vara ett av världens bästa länder för familjer, oavsett hur de ser ut.

De juridiska förutsättningarna att ingå äktenskap och skaffa barn ska vara desamma, oavsett sexuell läggning. Familjepolitiken ska värna individens rättigheter och jämställdheten och ska underlätta för dem som längtar efter barn. Den ska också skydda de barn som sätts till världen genom ett väl fungerande socialt skydd när den biologiska familjen inte finns eller kan ge skydd. Barnens bästa ska alltid gå först.

Äggdonation inom samkönade kvinnliga par

Samkönade kvinnliga par bör kunna använda ägg från den ena kvinnan för att åstadkomma en graviditet hos den andra även när medicinska skäl inte föreligger. Förutsättningen ska vara att paret självt står för kostnaden och får tydlig information om de medicinska riskerna.

Förslaget innebär inte att medicinska säkerhetskrav eller lämplighetsbedömningar ska sättas åt sidan. Det handlar om att ge större utrymme för självbestämmande inom rättssäkra former. Statens medicinsk-etiska råd har tidigare uttalat stöd för en sådan möjlighet under motsvarande förutsättningar.

Föräldrapresumtion

Barnets rättsliga trygghet bör så långt som möjligt vara oberoende av om föräldrarna är gifta eller sambor. Moderaterna vill därför att samboskap ska likställas med äktenskap vid föräldrapresumtion. På så sätt kan tiden då barnet saknar en andra rättsligt fastställd förälder undvikas och barnets rättsliga trygghet stärkas vad gäller särskilt ersättningar och vårdnad.

Ett frivilligt donationsregister

Barn bör ges goda möjligheter att få kunskap om sitt genetiska ursprung. Det gäller även när barnet har tillkommit genom heminsemination eller behandling utomlands. Moderaterna vill därför se över möjligheterna att införa ett frivilligt donationsregister för situationer där uppgifter om donatorn inte annars säkras för barnet. Översynen bör omfatta registrering, långsiktigt bevarande, tillgång till uppgifter och skyddet för den personliga integriteten. Registrets syfte ska vara att bevara kunskap om barnets genetiska ursprung och inte i sig fastställa rättsligt föräldraskap.

Tidiga insatser vid vårdnadstvister

Det behövs fler verktyg för att hålla nere konfliktnivån vid vårdnadstvister och hjälpa föräldrar att nå lösningar som är förenliga med barnets bästa. Moderaterna anser att informationssamtal bör kunna ersättas med medling när det är lämpligt, under förutsättning att föräldrarna också får den rättsliga information de behöver. Medling bör i större utsträckning göras tillgänglig innan talan väcks i domstol.

Föräldrar kan redan i dag få samarbetssamtal genom kommunen utan att en domstolsprocess har inletts. Domstolen kan också besluta om samarbetssamtal eller utse en medlare inom ramen för ett pågående mål. Reformbehovet gäller därför framför allt tillgången till tidig medling som kan förebygga en domstolsprocess.

Nuvarande lagstiftning kräver att informationssamtal ska ha ägt rum inom ett år före det att ett yrkande framställs i domstol. Moderaterna anser dock att en frist på sex månader skulle vara att föredra, eftersom en sådan frist i högre utsträckning skulle verka avhållande på benägenheten att väcka talan i domstol och att informationen och möjligheten till stöd ligger närmare en eventuell domstolsprövning. Dessutom är sex månader, utifrån barnets perspektiv, redan en lång tid. Tidiga insatser får dock aldrig fördröja nödvändiga skyddsåtgärder eller domstolsbeslut. När det finns uppgifter om

våld, hot eller kontroll måste lämpligheten av medling prövas särskilt. Barnets bästa ska alltid väga tyngre än ambitionen att nå samförstånd.

Betänketid vid äktenskapsskillnad

Äktenskapet ska bygga på frivillighet. Moderaterna vill därför modernisera reglerna om betänketid och stärka den enskildes möjlighet att lämna ett äktenskap.

När makarna är överens kan äktenskapsskillnad som huvudregel ske utan betänketid. Betänketid krävs dock om båda begär det eller om någon av makarna varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad. Betänketid krävs också som huvudregel när endast en av makarna vill skiljas. Har makarna levt åtskilda i minst två år kan äktenskapet däremot upplösas utan betänketid.

Moderaterna anser att en makes motstånd inte ensamt ska kunna utlösa betänketid och därmed fördröja den andras möjlighet att lämna äktenskapet. Detta är särskilt angeläget för den som vill lämna en relation präglad av våld, hot eller kontroll. Förslaget innebär däremot inte att den särskilda grunden för betänketid med anledning av barn under 16 år avskaffas.

En moderniserad arvsrätt

Det finns i dag tre grunder för arvsrätt: blodsband och adoptivbarn och då i första hand bröstarvingar, äktenskap och testamente. Den ekonomiska utvecklingen, individens frihet och nya familjekonstellationer gör att det finns skäl att se över regelverket och dess behov av modernisering. Utredningen Nya regler om arv och testamente (SOU 2025:91) bedömde att laglotten inte bör ändras generellt. Frågan om efterlevande makes arvsrätt i förhållande till särkullbarn ingick dock inte i uppdraget att ompröva. Moderaterna anser fortsatt att dessa regler bör ses över. Därtill bör bodelningsprocessen effektiviseras.

Dödförklaring och utländska handlingar

Svenska myndigheter accepterar inte vissa länders handlingar om dödförklaring. Det innebär att en person som har dödförklarats i något av dessa länder inte kan registreras som död i folkbokföringen med stöd av handlingarna. Detta försvårar och fördröjer processen och skapar en svår situation för de anhöriga. Reglerna om dödförklaring och hanteringen av utländska handlingar om dödsfall och dödförklaring bör därför ses över.

David Josefsson (M)

Lars Beckman (M) *Åsa Coenraads (M)*

Niclas Nilsson (M) *Dennis Alvdén (M)*